

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/181/2021
Identifikačné číslo spisu:	1714204335
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Petříková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1714204335.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Vieri Petříkovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a Mgr. Renáty Gavalcovej, v spore žalobcu O. Y., narodeného Q., N., zastúpený Malata, Pružinský, Hegedůš & Partners s. r. o., Bratislava, Mlynské nivy 10, Twin City Tower, IČO: 47 239 921, proti žalovanému S. Z., narodenému Q., T., zastúpený AK Gavorová a partner, s. r. o., Bratislava, Tešedíkova 40A, IČO: 47 254 637, o určenie neplatnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 8C/140/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. októbra 2019 sp. zn. 3Co/233/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaný má voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. mája 2016 č. k. 8C/140/2014-136 určil, že vyhlásenie o splatení dlhu z 12. mája 2010, v ktorom žalobca ako veriteľ potvrdil žalovanému ako dlžníkovi, že 12. mája 2010 mu bola vrátená dlžná suma vo výške 431.520,95 eur je neplatné a žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že vyhlásením o splatení dlhu, nemal žalobca nikdy vôľu spojiť s daným právnym úkonom následky v podobe potvrdenia, že poskytnutá pôžička mu bola v rozsahu uvedenom vo vyhlásení o splatení dlhu zo strany žalovaného vrátená. Na základe uvedeného súd prvej inštancie vyhodnotil vyhlásenie o splatení dlhu ako absolútne neplatný právny úkon z dôvodu nedostatku vážnosti vôle a konštatoval, že žalobca mal naliehavý právny záujem, nakoľko bez tohto určenia bolo jeho právne postavenie neisté, pričom žalobca nemohol podať žalobu na plnenie, pokiaľ nebolo súdom určené, že vyhlásenie o splatení dlhu je neplatné, inak by si nárokoval opätovné plnenie, ktoré vyplývalo z vyhlásenia o splatení dlhu.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“ a „krajský súd“) rozsudkom z 31. októbra 2019 sp. zn. 3Co/233/2018 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na určenie neplatnosti vyhlásenia o splatení dlhu a žalovanému priznal proti

žalobcovi plný nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania. Odvolací súd uviedol, že vyhlásenie o splatení dlhu, ktoré bolo predmetom posudzovania súdom prvej inštancie, bolo treba považovať za potvrdenie žalobcu o splnení dlhu s ohľadom na § 569 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej ako „OZ“), ktoré potvrdzuje splatenie dlhu alebo jeho časti, bez toho, aby súčasne samotné viedlo k vzniku, zmene alebo zániku práva alebo povinnosti. Potvrdenie žalobcu o tom, že mu žalovaný vrátil 431.520,95 eur, nebolo podľa odvolacieho súdu právnym úkonom ani inou právnou skutočnosťou, keďže nemalo za následok zmenu alebo zánik tvrdeného záväzkového vzťahu.

3. V predmetnej veci podľa odvolacieho súdu nebolo možné súhlasiť so záverom súdu prvej inštancie o existencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c) OSP. Výrok súdu, ktorým bolo určené, že potvrdenie o splatení dlhu je neplatné, nič nestanovil o právnom vzťahu medzi účastníkmi konania alebo o práve niektorého z nich ku dňu rozhodnutia o veci; išlo len o určenie neplatnosti potvrdenia, s ktorým právne predpisy nespájajú vznik, zmenu alebo zánik právneho vzťahu alebo práva, teda len ním samotným sa nedeclaroval žiadny právny vzťah alebo právo. Odvolací súd ďalej dôvodil, že žalobca v podanej žalobe uviedol len to, že jeho právne postavenie sa vyhlásením o splnení dlhu stalo neistým, a to aj napriek tomu, že si je vedomý toho, že právna úprava predmetnému potvrdeniu veriteľa o splatení dlhu nepriznáva právne účinky vyvrátenej domnienky o tom, že dlh bol splatený, a teda nič mu nebránilo v konaní, ktorým by si uplatňoval plnenie, ktoré podľa predmetného vyhlásenia bolo splnené, a aby v takomto konaní preukazoval, že toto prehlásenie nie je pravdivé. Samotné určenie neplatnosti predmetného vyhlásenia, aj keby bolo právnym úkonom, totiž žiadnym spôsobom nemohlo pomôcť žalobcovi v tom, aby sa domohol plnenia, o ktoré mu podľa žaloby ide, pretože stále bude potrebné uplatniť si právo na plnenie, a ak sa bude žalovaný brániť tým, že dlh už bol splnený a bude to preukazovať predmetným vyhlásením, konajúci súd sa bude musieť zaoberať otázkou, či bol skutočne dlh splnený a teda či dané vyhlásenie je pravdivé.

4. Na procesnej neprípustnosti žalobcom zvoleného spôsobu ochrany svojich práv podľa odvolacieho súdu nič nezmenilo nesprávne právne posúdenie predmetného vyhlásenia ako potvrdenia podľa ustanovenia § 569 ods. 1 OZ. Žalobca v danej veci nežiadal o určenie existencie alebo neexistencie právneho vzťahu alebo práva (dlhu), ale o určenie neplatnosti potvrdenia o splatení dlhu. Nešlo teda o určovaciu žalobu zodpovedajúcu ustanoveniu § 80 písm. c) OSP, lebo sa netýkala existencie alebo neexistencie práva alebo právneho vzťahu, vyplývajúceho z opisovaných skutkových okolností o viacerých pôžičkách poskytnutých žalobcom žalovanému a ich zabezpečenia záložným právom a prevodu nehnuteľností žalovaným žalobcovi, a nemala oporu ani v žiadnom inom ustanovení platného práva. V danom prípade sa nejednalo o určovaciu žalobu zodpovedajúcu ustanoveniu § 80 písm. c) OSP, ale o žalobu inú, v § 80 OSP nevypočítanú, nemajúcu oporu ani v inom ustanovení platného práva. Vzhľadom na záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, ktorý samotný postačuje pre zamietnutie žaloby, sa odvolací súd nezaoberal ostatnými námietkami žalovaného v odvolaní, pretože nemohli zmeniť rozhodnutie vo veci.

5. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) v celom rozsahu dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolateľ vnímal odklon právneho posúdenia veci odvolacím súdom od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v posúdení právnych otázok týkajúcich sa charakteru vyhlásenia o splatení dlhu ako úkonu, ktorý podľa odvolacieho súdu nie je právnym úkonom v zmysle § 34 Občianskeho zákonníka a charakteru podanej žaloby, ktorá podľa odvolacieho súdu nie je zákonom prípustnou určovacou žalobou v zmysle § 80 písm. c) OSP.

6. V súvislosti s konštatovaním odvolacieho súdu, že vyhlásenie o splatení dlhu nie je právnym úkonom dovolateľ poukázal na jazykový a historický výklad § 34 OZ ustanovujúceho, že právny úkon je prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú. Namietal záver odvolacieho súdu, že právnym úkonom je len taký prejav vôle, ktorý spôsobuje vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností zo záväzkového vzťahu, pričom poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 24. marca 2015 sp. zn. 7MCdo/9/2014, v zmysle ktorého je treba kvalifikovať ako jednostranný právny úkon uznanie záväzku dlžníka adresované

veriteľovi, ktoré rovnako, ako predmetné vyhlásenie o splnení dlhu, nesmeruje k vzniku, zmene či zániku práv a povinností zo záväzkového vzťahu. Dovolateľ taktiež poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo 17. marca 2011 sp. zn. 3Obo/40/2009, v ktorom najvyšší súd posúdil ako právny úkon v zmysle § 34 OZ úkon obdobný predmetnému vyhláseniu o splnení dlhu, a to konkrétne prehlásenie o skladovaní tovaru. Odvolací súd sa nesprávnym výkladom § 34 OZ podľa dovolateľa odklonil od vyššie uvedenej ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

7. V súvislosti so záverom odvolacieho súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie danej právnej otázky, poukazujúc na nesprávnu interpretáciu § 80 písm. c) OSP, ktorou dovolací súd vylúčil z pojmu „určovacia žaloba“ akékoľvek a všetky žaloby smerujúce k určeniu neplatnosti právneho úkonu. S poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu SR z 28. septembra 2010 sp. zn. 2Cdo/252/2009 dovolateľ uviedol, že prístup odvolacieho súdu bez akýchkoľvek pochybností odporuje rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, ktorý štandardne pripúšťa, aby určovacia žaloba smerovala k určeniu neplatnosti právneho úkonu, čím sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

8. Na základe uvedených skutočností trpí podľa dovolateľa rozhodnutie odvolacieho súdu vadou nesprávneho právneho posúdenia v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, preto navrhol, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí a žalobcovi prizná náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

9. Z vyjadrenia žalovaného k dovolaniu vyplynulo, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za správne, preto navrhol dovolanie zamietnuť.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana konania zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Právnym posúdením sa pritom rozumie činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

13. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

15. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (v ďalšom texte len „právna otázka“).

16. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

17. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sa odvolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím odvolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pritom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio). Táto činnosť odvolacieho súdu je zameraná na zistenie (prijatie záveru), či nový prípad je s ohľadom na jeho skutkový rámec v relevantných otázkach (okolnostiach) podobný alebo odlišný od skoršieho prípadu.

18. V zmysle § 34 OZ, právny úkon je prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú.

19. V zmysle § 559 OZ, splnením dlh zanikne.

20. V zmysle § 569 OZ, veriteľ je povinný vydať dlžníkovi na jeho požiadanie písomné potvrdenie o tom, že dlh bol úplne alebo čiastočne splnený.

21. Vo vzťahu k vymedzenej dovolacej otázke, týkajúcej sa konštatovania odvolacieho súdu, že potvrdenie žalobcu o vrátení dlžnej sumy žalovaným nebolo právnym úkonom, ani inou právnou skutočnosťou, pri riešení ktorej sa podľa dovolateľa odvolací súd odklonil od záverov obsiahnutých v rozhodnutiach odvolacieho súdu sp. zn. 7MCdo/9/2014 a sp. zn. 3Obo/40/2009, najvyšší súd konštatuje, že dané rozhodnutia najvyššieho súdu boli založené na iných skutkových a právnych súvislostiach ako v posudzovanej veci, preto ich nemožno uplatniť v prejednávanej veci. V súvislosti s uvedeným však najvyšší súd dodáva, že písomné potvrdenie o splatení dlhu podľa § 569 OZ je potrebné považovať za jednostranný právny úkon veriteľa adresovaný dlžníkovi, ktorým veriteľ potvrdzuje dlžníkovi splnenie určitého záväzku, v dôsledku ktorého dlh zaniká, z čoho vyplýva naplnenie všetkých pojmových znakov právneho úkonu (prejav vôle, zameranie prejavu vôle, uznanie prejavu vôle právnym poriadkom a nastúpenie právneho následku, ktorý konajúci sledoval).

22. V zmysle § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, účinný do 30. júna 2016, návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

23. V súvislosti s dovolateľom namietaným záverom odvolacieho súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti potvrdenia o splnení dlhu a poukazom dovolateľa na rozpor takéhoto záveru s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/252/2009, v ktorom bola riešená situácia, kedy sa žalobca dožadoval určenia neplatnosti právneho úkonu, ktoré samo vyvoláva určité právne následky (návrat do právneho stavu pred právnym úkonom určeným za neplatný). Z uvedeného vyplýva, že v posudzovanej veci sa jednalo o inú situáciu ako bola riešená v rozhodnutí, na ktoré dovolateľ poukázal, preto závery v ňom obsiahnuté nemožno v danom prípade aplikovať. Naopak, v súvislosti s uvedenou námietkou odvolací súd správne poukázal na závery obsiahnuté aj v rozsudku

dovolacieho súdu zo 06. decembra 2012 sp. zn. 5Cdo/31/2011, z ktorého jasne vyplýva záver, že podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 80 písm. c) OSP (účinného v čase podania žaloby) je existencia právneho záujmu, ktorý musí byť naliehavý. Naliehavý právny záujem však nie je daný, ak súd zistí, že sa podanou žalobou nemôže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, ale na dané odstránenie bude musieť nasledovať ďalšie súdne konanie. O tom, že daný druh žaloby bol zvolený správne, a že rozhodnutím o nej dôjde k odstráneniu neistoty medzi stranami sporu, musí súd presvedčiť žalobcu, k čomu v prejednávanej veci nedošlo. Uvedená námietka dovolateľa neobstoí, pretože odvolací súd sa pri rozhodovaní neodklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

24. Na základe uvedeného odvolací súd konštatuje, že hoci žalobca namietal dôvodne, že odvolací súd nesprávne právne posúdil charakter potvrdenia o splnení dlhu, dovolaniu nebolo možné vyhovieť, nakoľko v danej veci bolo rozhodujúcim právne posúdenie nepreukázania naliehavého právneho záujmu, ktoré bolo odvolacím súdom vykonané správne, a preto v konečnom dôsledku jeho rozhodnutie nespočívalo v nesprávnom právnom posúdení veci. Ak by dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie iba pre nesprávne vyhodnotenie charakteru potvrdenia o splnení dlhu odvolacím súdom, išlo by o rozhodnutie akademické, bez praktického dopadu pre právne postavenie sporových strán.

25. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd dovolanie dovolateľa vyplývajúce z § 421 ods. 1 písm. a) CSP podľa § 448 CSP ako nedôvodné zamietol.

26. O trovách dovolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že úspešnému žalovanému priznal náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.